

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 569/2020-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 8. decembra 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou PARA advokáti, s. r. o., Gagarinova 10/A, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ Mgr. Marek Para, vo veci namietaného porušenia základného práva zaručeného v čl. 17 Ústavy Slovenskej republiky a práva zaručeného v čl. 5 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Tost 37/2020 a jeho uznesením zo 16. septembra 2020 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého postupu a rozhodnutia a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. novembra 2020 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ]

8. augusta 1972, Boleráz 680, t. č. v Ústave na výkon väzby Prešov (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základného práva zaručeného v čl. 17 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva zaručeného v čl. 5 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Tost 37/2020 a jeho uznesením zo 16. septembra 2020.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ je od 28. októbra 2019 trestne stíhaný Prezidiom Policajného zboru, národnou kriminálnou agentúrou, odborom Bratislava (ďalej len „polícia“) pod ČVS: PPZ-105/NKA-BA2-2019 pre viacero trestných činov (zločin a niekoľko obzvlášť závažných zločinov).

3. Uznesením Špecializovaného trestného súdu Pezinok, pracoviska Banská Bystrica (ďalej len „špecializovaný trestný súd“) sp. zn. 1 Tp 10/2019 z 30. októbra 2019 v spojení s uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Tost 40/2019 z 21. novembra 2019 bol sťažovateľ vzatý do väzby z dôvodov uvedených v § 71 ods. 1 písm. a), b) a c) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“).

4. Lehota trvania väzby sťažovateľa bola uznesením špecializovaného trestného súdu sp. zn. 1 Tp 10/2019 zo 6. mája 2020 v spojení s uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 Tost 18/2020 zo 14. mája 2020 predĺžená do 28. decembra 2020.

5. Uznesením sp. zn. 1 Tp 10/2019 z 9. júna 2020 špecializovaný trestný súd zamietol žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu a sťažnosť sťažovateľa proti tomuto rozhodnutiu najvyšší súd uznesením sp. zn. 3 Tost 29/2020 z 30. júna 2020 zamietol ako nedôvodnú.

6. Na návrh Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky špecializovaný trestný súd uznesením sp. zn. 1 Tp 10/2019 z 19. augusta 2020 rozšíril dôvody väzby u sťažovateľa aj na skutok, pre ktorý mu bolo políciou v tomto

trestnom konaní vznesené obvinenie 14. mája 2020, a zároveň týmto rozhodnutím špecializovaný trestný súd zamietol žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu.

7. Najvyšší súd uznesením sp. zn. 3 Tost 37/2020 zo 16. septembra 2020 sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu špecializovaného trestného súdu z 19. augusta 2020 zamietol ako nedôvodnú.

8. Proti tomuto ostatnému rozhodnutiu najvyššieho súdu podal sťažovateľ ústavnú sťažnosť, pretože je presvedčený, že postupom najvyššieho súdu došlo k porušeniu jeho práva na prístup k súdu, resp. k porušeniu práva na účinný prostriedok nápravy zaručeného a predpokladaného smernicou Európskeho parlamentu a Rady č. 2013/48/EÚ z 22. októbra 2013 o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a v konaní o európskom zatykači a o práve na informovanie tretej osoby po pozbavení osobnej slobody a na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody (ďalej len „smernica“).

9. Sťažovateľ počas konania pred špecializovaným trestným súdom (pri rozhodovaní o jeho osobnej slobode) opakovane namietal postup orgánov činných v trestnom konaní spočívajúci v neumožnení komunikácie, či už osobnej alebo telefonickej, s blízkymi osobami, na ktorú má podľa smernice právo. Bezdôvodný zásah videl v tom, že zo strany orgánov činných v trestnom konaní nebolo počas prípravného konania ozrejmene, prečo boli jeho žiadosti o povolenie návštevy a o povolenie telefonátov blízkym osobám pravidelne zamietnuté. Podľa názoru sťažovateľa každý zásah do ľudských práv by mal byť riadne odôvodnený a preskúmateľný.

10. Počas výsluchov pred špecializovaným trestným súdom sťažovateľ poukazoval na ustanovenia smernice, ktoré členským štátom ukladajú povinnosť zabezpečiť účinný opravný prostriedok v prípade porušenia jej ustanovení, ktorý si sťažovateľ uplatnil práve pred špecializovaným trestným súdom pri rozhodovaní o jeho väzbe, ktorým žiadal, aby špecializovaný trestný súd rozhodol o zákonnosti a dôvodnosti postupu orgánov činných

v trestnom konaní, alternatívne, aby prerušil konanie o väzbe a položil Súdnemu dvoru Európskej únie prejudiciálne otázky vzťahujúce sa k výkladu smernice.

11. Špecializovaný trestný súd v uznesení sp. zn. 1 Tp 10/2019 zo 6. mája 2020 konštatoval, že zo strany sťažovateľa nebolo poskytnuté dostatočné množstvo dôkazov o porušovaní jeho práva na kontakt s tretími osobami a dodal, že postup orgánov činných v trestnom konaní možno riešiť podľa príslušných ustanovení Trestného poriadku. Najvyšší súd v uznesení sp. zn. 2 Tost 18/2020 zo 14. mája 2020, ktorým zamietol riadny opravný prostriedok sťažovateľa proti uzneseniu súdu prvého stupňa zo 6. mája 2020, v tejto súvislosti poukázal na uznesenie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 145/2019 a ustanovenie § 59 zákona č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o výkone väzby“), podľa ktorého sa má tvrdeniami sťažovateľa zaoberať dozorový prokurátor.

12. Ako sťažovateľ uvádza pri rozhodovaní o jeho žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu, špecializovaný trestný súd v uznesení sp. zn. 1 Tp 10/2019 z 9. júna 2020 vo vzťahu k opakovaným námietkam „*iba podporne*“ poukázal na argumentáciu najvyššieho súdu uvedenú v rozhodnutí zo 14. mája 2020 a ďalej sa jeho námietkami nezaoberal. Rovnako najvyšší súd v uznesení sp. zn. 3 Tost 29/2020 z 30. júna 2020 iba poukázal na svoju predchádzajúcu argumentáciu (uznesenie sp. zn. 2 Tost 18/2020 zo 14. mája 2020) a zdôraznil, že na posúdenie týchto námietok o porušení práva podľa smernice nie je oprávnený ani sudca pre prípravné konanie, ani sťažnostný súd, ale výlučne prokurátor, ktorý vykonáva dozor nad zachovávaním zákonnosti v ústave na výkon väzby.

13. Opätovne tú istú argumentáciu sťažovateľ uplatnil aj v konaní o rozšírení dôvodov väzby na ďalší skutok, v rámci ktorého špecializovaný trestný súd v uznesení z 19. augusta 2020 znova poukázal na uznesenie najvyššieho súdu zo 14. mája 2020 (sp. zn. 2 Tost 18/2020) a zotrval na názore, že nie je oprávnený posúdiť, či zo strany orgánov činných v trestnom konaní dochádza k porušovaniu práva podľa smernice a či je takýto postup dôvodný.

14. V ústavnou sťažnosťou napadnutom uznesení sp. zn. 3 Tost 37/2020 zo 16. septembra 2020 najvyšší súd zotrval na svojom stanovisku, že nie je vo veci oprávnený rozhodnúť a že umožnenie telefonického, resp. osobného kontaktu s tretími osobami je v prípravnom konaní výlučnou právomocou dozorového prokurátora podľa § 59 zákona o výkone väzby. Sťažovateľove námietky, ako aj jeho návrh na prerušenie konania na účel polozenia prejudiciálnych otázok Súdnemu dvoru Európskej únie najvyšší súd považoval za nedôvodné.

15. Sťažovateľ je presvedčený, že orgánom oprávneným a zároveň povinným rozhodnúť o opravnom prostriedku podľa čl. 12 smernice je súd a v podmienkach Slovenskej republiky je to sudca pre prípravné konanie, ktorý podľa § 10 ods. 3 Trestného poriadku rozhoduje o zásahoch do základných ľudských práv v prípravnom konaní.

16. Prokurátor, ktorý podľa § 59 zákona o výkone väzby vykonáva dozor nad zachovávaním zákonnosti v ústave na výkon väzby, podľa názoru sťažovateľa nie je justičným orgánom, ktorý by bol oprávnený posúdiť dodržiavanie práv sťažovateľa orgánmi činnými v trestnom konaní. Tento názor sťažovateľ odôvodňuje čl. 47 Charty Európskej únie (ďalej len „charta“), podľa ktorého má každý, koho práva a slobody zaručené právom Európskej únie sú porušené, právo na účinný prostriedok nápravy.

17. Názor najvyššieho súdu sťažovateľ považuje za nesprávny a v rozpore so smernicou. Argumentácia v napadnutom rozhodnutí, ako aj v predchádzajúcich rozhodnutiach tak podľa sťažovateľa spôsobila, že o jeho opravnom prostriedku nebolo rozhodnuté, resp. že o opravnom prostriedku „*justičné orgány odmietali rozhodnúť*“, čím došlo k porušeniu práva na prístup k súdu, resp. k porušeniu práva na účinný prostriedok nápravy garantovaný čl. 47 charty.

18. Podľa sťažovateľa príslušný prokurátor podľa § 59 zákona o výkone väzby je oprávnený posúdiť zákonnosť postupu Zboru väzenskej a justičnej stráže, a nie zákonnosť postupu orgánov činných v trestnom konaní. V jeho prípade tak nastala situácia, keď sa „*justičné orgány*“ odmietli podaným opravným prostriedkom sťažovateľa zaoberať

a o tomto rozhodnutí, pritom svoju právomoc nezákonne delegovali na prokurátora, ktorý nie je súdnym orgánom podľa čl. 47 charty, čím znemožnili, aby všeobecný súd posúdil, či dochádza k porušovaniu práv sťažovateľa podľa smernice, a vykonal prípadnú nápravu.

19. Sťažovateľ uzavrel, že postupom najvyššieho súdu, keď sa odmietol zaoberať jeho námietkami o porušovaní práva na osobný a telefonický kontakt s tretími osobami podľa smernice, došlo k porušeniu práva sťažovateľa na prístup k súdu, resp. k porušeniu práva na účinný prostriedok nápravy.

20. Vzhľadom na uvedené sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie takto nálezhom rozhodol:

„1. Základné práva Sťažovateľa [REDAKOVANÉ] podľa čl. 17 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 5 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Tost/37/2020 a jeho uznesením zo dňa 16. 09. 2020, sp. zn. 3 Tost/37/2020 v trestnej veci vedenej voči Sťažovateľovi ako obvinenému, porušené bolo.

2. Zrušuje sa v celom rozsahu rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, zo dňa 16. 09. 2020, sp. zn. 3 Tost/37/2020 v trestnej veci vedenej voči Sťažovateľovi ako obvinenému a vec sa vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie a rozhodnutie.

3. Sťažovateľovi priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 375,24,- EUR..., ktorú je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný vyplatiť na účet právneho zástupcu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

Relevantná právna úprava a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

21. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

22. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah...

23. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

24. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

25. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

26. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu verejnej moci alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok

vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu verejnej moci alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (m. m. I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

27. Podľa § 123 ods. 1 písm. c) zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť musí okrem všeobecných náležitostí návrhu na začatie konania podľa § 43 obsahovať označenie základných práv a slobôd, ktorých porušenie sťažovateľ tvrdí.

28. Podľa § 45 zákona o ústavnom súde ústavný súd je viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania, ak § 89 neustanovuje inak. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje predovšetkým vo viazanosti petitom tohto návrhu, teda tou časťou ústavnej sťažnosti (v konaní podľa čl. 127 ústavy), v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa od ústavného súdu domáha (§ 39 ods. 3 a § 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde), čím zároveň vymedzí predmet konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Vzhľadom na uvedené môže ústavný súd rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej ústavnej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorý označil za porušovateľa svojich práv (m. m. IV. ÚS 415/09, IV. ÚS 355/09, II. ÚS 19/05, III. ÚS 2/05). Tvrdenie o porušení iných práv, resp. iným subjektom uvedeným v odôvodnení ústavnej sťažnosti mimo petit návrhu, ústavný súd považuje iba za súčasť argumentácie.

29. S prihliadnutím na uvedené ústavný súd za predmet ústavnej sťažnosti považoval namietané porušenie základných práv zaručených v čl. 17 ústavy a práv zaručených v čl. 5 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Tost 37/2020 a jeho uznesením zo 16. septembra 2020.

30. Podľa čl. 17 ústavy

1) Osobná sloboda sa zaručuje.

2) Nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

3) Obvineného alebo podozrivého z trestného činu možno zadržať len v prípadoch ustanovených zákonom. Zadržaná osoba musí byť ihneď oboznámená s dôvodmi zadržania, vypočutá a najneskôr do 48 hodín a pri trestných činoch terorizmu do 96 hodín prepustená na slobodu alebo odovzdaná súdu. Sudca musí zadržanú osobu do 48 hodín a pri obzvlášť závažných trestných činoch do 72 hodín od prevzatia vypočuť a rozhodnúť o väzbe alebo o jej prepustení na slobodu.

4) Obvineného možno zatknúť iba na odôvodnený písomný príkaz sudcu. Zatknutá osoba musí byť do 24 hodín odovzdaná súdu. Sudca musí zatknutú osobu do 48 hodín a pri obzvlášť závažných trestných činoch do 72 hodín od prevzatia vypočuť a rozhodnúť o väzbe alebo o jej prepustení na slobodu.

5) Do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

6) Zákon ustanoví, v ktorých prípadoch možno prevziať osobu do ústavnej zdravotníckej starostlivosti alebo ju v nej držať bez jej súhlasu. Takéto opatrenie sa musí do 24 hodín oznámiť súdu, ktorý o tomto umiestnení rozhodne do piatich dní.

7) Skúmanie duševného stavu osoby obvinenej z trestného činu je možné iba na písomný príkaz súdu.

31. Podľa čl. 5 ods. 1 dohovoru každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane v súlade s konaním ustanoveným zákonom:

a) zákonné uväznenie po odsúdení príslušným súdom;

b) zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby preto, že sa nepodrobila rozhodnutiu vydanému súdom podľa zákona, alebo preto, aby sa zaručilo splnenie povinnosti ustanovenej zákonom;

c) zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby za účelom predvedenia pred príslušný súdny orgán pre dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu, alebo ak sú

oprávnené dôvody domnievať sa, že je potrebné zabrániť jej v spáchaní trestného činu alebo v úteku po jeho spáchaní;

d) iné pozbavenie slobody maloletého na základe zákonného rozhodnutia na účely výchovného dohľadu alebo jeho zákonné pozbavenie slobody na účely jeho predvedenia pred príslušný orgán;

e) zákonné držanie osôb, aby sa zabránilo šíreniu nakažlivej choroby, alebo duševne chorých osôb, alkoholikov, narkomanov alebo tulákov;

f) zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby, aby sa zabránilo jej nepovolenému vstupu na územie, alebo osoby, proti ktorej prebieha konanie o vyhostenie alebo vydanie.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

32. Podstata ústavnej sťažnosti spočíva v tvrdení sťažovateľa, že najvyšší súd tým, že sa odmietol zaoberať jeho námietkami o porušovaní práva na osobný a telefonický kontakt s tretími (blízkymi) osobami podľa smernice, porušil jeho právo na prístup k súdu, resp. právo na účinný prostriedok nápravy.

33. Ústavný súd v prvom rade poznamenáva, že sťažovateľ zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom v aktuálnej ústavnej sťažnosti v návrhu na rozhodnutie (petite), ktorým je ústavný súd v rámci rozsahu a dôvodov ústavnej sťažnosti viazaný (§ 45 zákona o ústavnom súde), požaduje vysloviť, že napadnutým postupom a rozhodnutím najvyššieho súdu boli porušené jeho „*Základné práva... podľa čl. 17 Ústavy Slovenskej republiky*“ a podľa „*čl. 5 ods. 1 Dohovoru*“. Označený čl. 17 ústavy však zahŕňa katalóg niekoľkých rôznych základných práv a slobôd spätých s trestným stíhaním a osobnou slobodou fyzických osôb a takisto čl. 5 ods. 1 dohovoru obsahuje viacero určených prípustných spôsobov zásahu [pod písm. a) až f)] do osobnej slobody fyzickej osoby. Sťažovateľ ale nešpecifikoval, z ktorých konkrétnych ustanovení čl. 17 ústavy a čl. 5 ods. 1 dohovoru odvodil právo na prístup k súdu a na účinný prostriedok nápravy, v rozpore s ktorými mal najvyšší súd v jeho veci postupovať a rozhodnúť. Takáto sťažovateľom

uplatnená formulácia umožňuje neprípustné domnienky o jeho zámeroch, pre ktoré sa svojou ústavnou sťažnosťou obrátil na ústavný súd, a jeho všeobecná požiadavka vysloviť porušenie základných práv zaručených v čl. 17 ústavy a práv zaručených v čl. 5 ods. 1 dohovoru ako celku dôvodne vzbudzuje podozrenie, že sám sťažovateľ (jeho kvalifikovaný právny zástupca) si nebol istý tým, v čom presne malo spočívať porušenie označených článkov ústavy a dohovoru, ktorého sa mal dopustiť svojím postupom a rozhodnutím najvyšší súd. V tomto smere ústavný súd nemôže nahrádzať zákonnú povinnosť sťažovateľa označiť, ktoré konkrétne ustanovenia upravujúce základné práva alebo slobody sa podľa neho porušili [pozri § 123 ods. 1 písm. c) zákona o ústavnom súde].

34. Petit ústavnej sťažnosti tak, ako ho formuloval sťažovateľ vo vzťahu k čl. 17 ústavy a čl. 5 ods. 1 dohovoru, nespĺňa podmienku určitosti a vytvára tak priestor pre dohady a dedukcie, čo pri uplatnení námietky o porušení základných práv (pri zastúpení kvalifikovaným právnym zástupcom) v konaní pred ústavným súdom nemožno akceptovať (m. m. III. ÚS 26/2012, III. ÚS 241/2013, III. ÚS 244/2014, III. ÚS 349/2015). Sťažovateľ si jednoducho nespĺnil zákonom o ústavnom súde ustanovenú povinnosť a nedefinoval, s ktorým konkrétnym ustanovením ústavy a dohovoru (v rámci v čl. 17 ústavy a čl. 5 ods. 1 dohovoru) má ústavný súd konfrontovať napadnutý postup a rozhodnutie najvyššieho súdu. Zvlášť ak právo na prístup k súdu a právo na účinný prostriedok nápravy tak, ako ich v súvislosti s neprípustným zásahom najvyššieho súdu pomenoval sťažovateľ, z ustanovení čl. 17 ústavy ani čl. 5 ods. 1 dohovoru explicitne vo vzťahu k obmedzeniam vo výkone väzby nevyplývajú.

35. Právny zástupca by mal byť schopný skoncipovať podanie, ktoré by bolo objektívne spôsobilé vyvolať nielen začatie konania, ale aj prijatie ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, ak sú na to splnené zákonom ustanovené predpoklady. Aj v tomto ohľade naďalej zostáva v platnosti zásada „*vigilantibus iura scripta sunt*“, t. j. bdelym patrí právo, a to o to zvlášť, ak ide o osoby práva znalé.

36. Skutočnosť, že sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti adresne neoznačil ani relevantne nepomenoval práva, ktorých vyslovenia porušenia sa v konaní pred ústavným

súdom domáha, už sama osebe je spôsobilým dôvodom na odmietnutie ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde pre nesplnenie náležitostí ustanovených zákonom, konkrétne náležitosti uvedenej v § 123 ods. 1 písm. c) zákona o ústavnom súde.

37. Ústavný súd pripomína, že nedostatky takéhoto charakteru, aký vyplýva z podania sťažovateľa, nie je povinný odstraňovať z úradnej povinnosti. Na taký postup slúži inštitút povinného právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom a publikovaná judikatúra, z ktorej jednoznačne vyplýva, ako ústavný súd posudzuje nedostatok zákonom ustanovených náležitostí podaní účastníkov konania (IV. ÚS 409/04, IV. ÚS 168/05, III. ÚS 32/2011). Konkretizácia základných práv, ktorých vyslovenia porušenia sa sťažovateľ dožaduje, je jasne definovanou zákonnou náležitosťou, ktorej absencia v ústavnej sťažnosti svedčí predovšetkým o neistote sťažovateľa v jeho presvedčení o tom, ako a do ktorých práv bolo neprípustne zasiahnuté orgánom verejnej moci. Preto pristúpenie k odstraňovaniu tohto nedostatku ústavným súdom sa javí neefektívnym.

38. Uvedené viedlo ústavný súd k odmietnutiu ústavnej sťažnosti sťažovateľa podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde pre nesplnenie zákonom ustanovených náležitostí.

39. Dôvodom pre odmietnutie ústavnej sťažnosti sťažovateľa je však aj jej zjavná neopodstatnenosť.

40. Čl. 17 ústavy vo vzťahu k väzbe (keďže v tomto prípade nešlo o stíhanie, zadržanie, zatknutie, prevzatie do ústavnej zdravotníckej starostlivosti ani o skúmanie duševného stavu) obsahuje také práva, akými sú napríklad právo byť vo väzbe len zo zákonného dôvodu a na základe rozhodnutia sudcu alebo súdu; právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti väzby a nariadil prepustenie, ak je táto nezákonná; právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú, resp. primeranú dobu alebo byť prepustený počas konania, pričom prepustenie môže byť podmienené zárukou (III. ÚS 7/00, I. ÚS 100/04).

41. Z čl. 5 ods. 1 dohovoru vyplýva, že nikoho nemožno pozbaviť osobnej slobody okrem prípadov v tomto ustanovení uvedených, a to v súlade s konaním ustanoveným zákonom. Pojem „zákonnosť zbavenia osobnej slobody“ podľa čl. 5 ods. 1 dohovoru judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva vykladá v prvom rade ako „súlad s domácim (národným) právom“ (pozri napr. rozsudok zo 6. 11. 2011, Žúbor proti Slovensku, sťažnosť č. 7711/06, body 47 a 48).

42. Z uvedeného je zrejmé, že v zmysle čl. 17 ústavy a čl. 5 ods. 1 dohovoru [odhliadnuc od skutočnosti, že čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru, na ktorý sťažovateľ v texte ústavnej sťažnosti v rámci argumentácie poukázal, sa vzťahuje iba na prvotné rozhodnutie o väzbe – uvalenie väzby, a nie na rozhodovanie a rozhodnutie o jej ďalšom pokračovaní, pozri napr. III. ÚS 187/2016 a v ňom uvedenú judikatúru] bolo úlohou najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Tost 37/2020 v rámci predsúdneho konania rozhodnúť o zákonnosti pozbavenia osobnej slobody sťažovateľa, resp. jej pokračovania, t. j. o väzbe v prípravnom konaní ako takej, a nie o zákonnosti obmedzení uplatnených v rámci jej výkonu.

43. Ako z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, sťažovateľ nijako nespochybňuje rozhodnutie najvyššieho súdu, čo sa týka správnosti (zákonnosti) pozbavenia jeho osobnej slobody. Nevytýka konajúcemu všeobecnému súdu, že by pre jeho väzbu neboli splnené či už materiálne alebo formálne podmienky predpokladané Trestným poriadkom, alebo že by spôsob pozbavenia osobnej slobody sťažovateľa nezodpovedal tomuto procesnoprávnemu predpisu, ktorým sa konanie riadilo tak, ako to vyžaduje ochrana základných práv podľa čl. 17 ústavy a čl. 5 ods. 1 dohovoru. Kritika sťažovateľa vo vzťahu k najvyššiemu súdu spočíva v tom, že nekonal a nerozhodol o námietke bezdôvodného obmedzovania jeho práva na prijímanie návštev a telefonovania vo výkone väzby, a to v rozpore so smernicou.

44. Podľa § 19 ods. 2 zákona o výkone väzby obvinený, ktorý je v kolúznei väzbe, môže prijať návštevu iba po predchádzajúcom súhlase príslušného orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu.

45. Podľa § 21 ods. 1 tretej vety zákona o výkone väzby obvinený v kolúznei väzbe môže telefonovať iba po predchádzajúcom súhlase príslušného orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu, ktorý si môže vyhradiť svoju prítomnosť pri telefonovaní.

46. Nie je sporné, že sťažovateľ sa vo väzbe nachádzal aj z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku, t. j. išlo aj o dôvod tzv. kolúznei väzby.

47. Z citovaných ustanovení zákona o výkone väzby vyplýva, že o obmedzení možnosti prijímania návštev a telefonovania osobou vo výkone väzby rozhodujú buď orgány činné v trestnom konaní alebo súdy. V rámci prípravného konania realizovaného (vykonávaného) orgánmi činnými v trestnom konaní sú to práve tieto orgány, ktoré sú z racionálnych a logických dôvodov v tomto štádiu trestného konania z hľadiska efektívnosti najviac spôsobilými adekvátne posúdiť otázku potreby zachovania obmedzenia alebo naopak povolenia kontaktu osoby vykonávajúcej kolúznu väzbu s tretími osobami, preto im zákon o výkone väzby toto oprávnenie zveruje.

48. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti nespresnil, či mu na kontakt s blízkymi osobami nedal súhlas vyšetrovateľ polície alebo príslušný dozorujúci prokurátor, avšak z uznesenia špecializovaného trestného súdu sp. zn. 1 Tp 10/2019 z 9. júna 2020 vyplýva, že „komunikáciu s akoukoľvek tretou osobou“ sťažovateľovi „neumožnil“ vyšetrovateľ polície. Za takejto situácie potom ústavný súd nevidí žiadnu zákonnú prekážku, aby sťažovateľ požiadal príslušného prokurátora vykonávajúceho dozor nad dodržiavaním zákonnosti v prípravnom konaní o preskúmanie postupu vyšetrovateľa polície práve v súvislosti s uvedenou námietkou. Žiadosť adresovaná dozorujúcemu prokurátorovi ako orgánu, ktorý je „nadriadený“ vyšetrovateľovi polície, jednoznačne predstavuje účinný právny prostriedok nápravy vo vzťahu k postupu vyšetrovateľa polície.

49. Tomu potom zodpovedá aj záver najvyššieho súdu, ktorý opakovane sťažovateľovi v tomto zmysle odpovedal, že umožnenie telefonického, resp. osobného kontaktu s tretími osobami v prípravnom konaní je v právomoci dozorujúceho prokurátora. S tým spojený odkaz na ustanovenie § 59 zákona o výkone väzby najvyšším súdom ústavný

súd považuje za nie celkom relevantný a v tomto sa prikláňa k argumentácii sťažovateľa uvedenej v prvej vete bodu 18 odôvodnenia tohto rozhodnutia. Podľa tohto ustanovenia dozor nad zachovávaním zákonnosti v ústave (na výkon väzby) vykonáva prokurátor podľa osobitného predpisu (§ 18 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov). Ústavný súd zastáva názor, že k využitiu tohto ustanovenia v situácii, ako ju predostrel sťažovateľ, by mohlo dôjsť až v prípade, ak príslušný orgán činný v trestnom konaní síce povolí osobe vo výkone väzby návštevu alebo telefonát s tretou osobou, avšak ústav na výkon väzby takýto kontakt z nie zákonných dôvodov neumožní.

50. Táto skutočnosť však nič nemení na tom, že v danom prípade nemôže byť porušením práva na prístup k súdu, ale ani práva na účinný prostriedok nápravy, ak najvyšší súd v súlade so zákonnou úpravou odkázal sťažovateľa, aby si svoje požiadavky uplatňoval pred k tomu povolaným príslušným orgánom verejnej moci.

51. Neexistuje preto žiadny zákonný a iný dôvod na to, aby do odôvodnenia napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu ústavný súd zasahoval, pretože je zrozumiteľné a ústavne akceptovateľné.

52. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu tento nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je v zásade oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa

tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06).

53. Po preskúmaní obsahu napadnutého uznesenia najvyššieho súdu ústavný súd konštatuje, že ho nemožno považovať za arbitrárne. Skutkové a právne závery, na ktorých je založené, sú podľa názoru ústavného súdu z ústavného hľadiska akceptovateľné a udržateľné, keďže najvyšší súd sa v ňom primeraným spôsobom vysporiadal s podstatnými námietkami sťažovateľa. Rozhodne postup najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Tost 37/2020 a jeho uznesenie zo 16. septembra 2020 nesignalizuje možnosť porušenia žiadneho zo základných práv zaručených v čl. 17 ústavy a čl. 5 ods. 1 dohovoru a ani práva na účinný prostriedok nápravy či práva na prístup k súdu.

54. Vzhľadom na uvedené ústavný súd, vychádzajúc zo svojej judikatúry, konštatuje, že nezistil žiadnu príčinnú súvislosť medzi týmito námietkami sťažovateľa v konaní pred ústavným súdom a jeho označenými právami podľa ústavy a dohovoru, preto ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

55. Nad rámec uvedeného ústavný súd poznamenáva, že síce vo vzťahu k postupu najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Tost 37/2020 a jeho uzneseniu zo 16. septembra 2020 je potrebné ústavnú sťažnosť považovať za podanú včas, t. j. v zákonom o ústavnom súde ustanovenej dvojmesačnej lehote (§ 124 zákona o ústavnom súde), avšak je evidentné, že o prípadnom zásahu do svojich práv postupom a rozhodnutím najvyššieho súdu sa sťažovateľ dozvedel (mohol dozvedieť) už z prvého rozhodnutia, v ktorom sa najvyšší súd zaoberal otázkou obmedzenia práv sťažovateľa vo výkone väzby (telefonovania a návštev blízkych osôb), t. j. z uznesenia sp. zn. 2 Tost 18/2020 zo 14. mája 2020. Sťažovateľ sa tak proti záverom, ktoré napáda aktuálnou ústavnou sťažnosťou, mohol týmto spôsobom (podaním ústavnej sťažnosti) brániť už proti rozhodnutiu zo 14. mája 2020, čo však neurobil. Neuvádza pritom žiaden dôvod, prečo tak nepostupoval. Nie je zrejmé ani to, čo ho viedlo k prípadnému presvedčeniu, že by najvyšší súd (a rovnako

špecializovaný trestný súd) v jeho veci v tomto smere, po rozhodnutí zo 14. mája 2020 mal o rovnakých námietkach rozhodnúť v ďalších konaniach inak.

56. Opakované uplatňovanie tých istých námietok v niekoľkých konaniach pred všeobecným súdom, o ktorých už skôr bolo rovnako a nemenne viackrát rozhodované, vzbudzuje podozrenie, že sa tak zo strany sťažovateľa dialo iba v snahe vytvoriť nový časový priestor pre včasné podanie inak fakticky zmeškanej ústavnej sťažnosti. Takýto postup možno hodnotiť ako neakceptovateľný.

57. Na uvedenú skutočnosť však ústavný súd neprihliadal ako na dôvod jej odmietnutia.

58. Pretože ústavná sťažnosť sťažovateľa bola ako celok odmietnutá, neprichádzalo do úvahy zaoberať sa jeho ďalšími požiadavkami uvedenými v jej petite (zrušenie napadnutých rozhodnutí a vrátenie veci na ďalšie konanie), rozhodovanie o ktorých je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo (pozri čl. 127 ods. 2 ústavy).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. decembra 2020

Jana Baricová
sudkyňa spravodajkyňa